

Gierzwaluwspecial. Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk 2005. De Strandloper 37(2), 45 p. Te bestellen door overmaking van €5,- op postrekening 2573795 t.n.v. Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk o.v.v. Gierzwaluwnummer.

Dit nummer van *De Strandloper* is geheel gewijd aan Gierzwaluwen in Noordwijk (172 invliegplaatsten). Onderwerpen die aan bod komen zijn ecologie, telmethoden, oorzaken van de aantalsveranderingen, nestplaatskeuze, slaaptrek en trek (2856 exemplaren in één uur over Noordwijk op 8 augustus 2004!). Verplichte kost voor iedereen in Nederland die een poging wil doen om te bepalen hoeveel paren er in zijn of haar woonplaats broeden. - *Rob Vogel*.

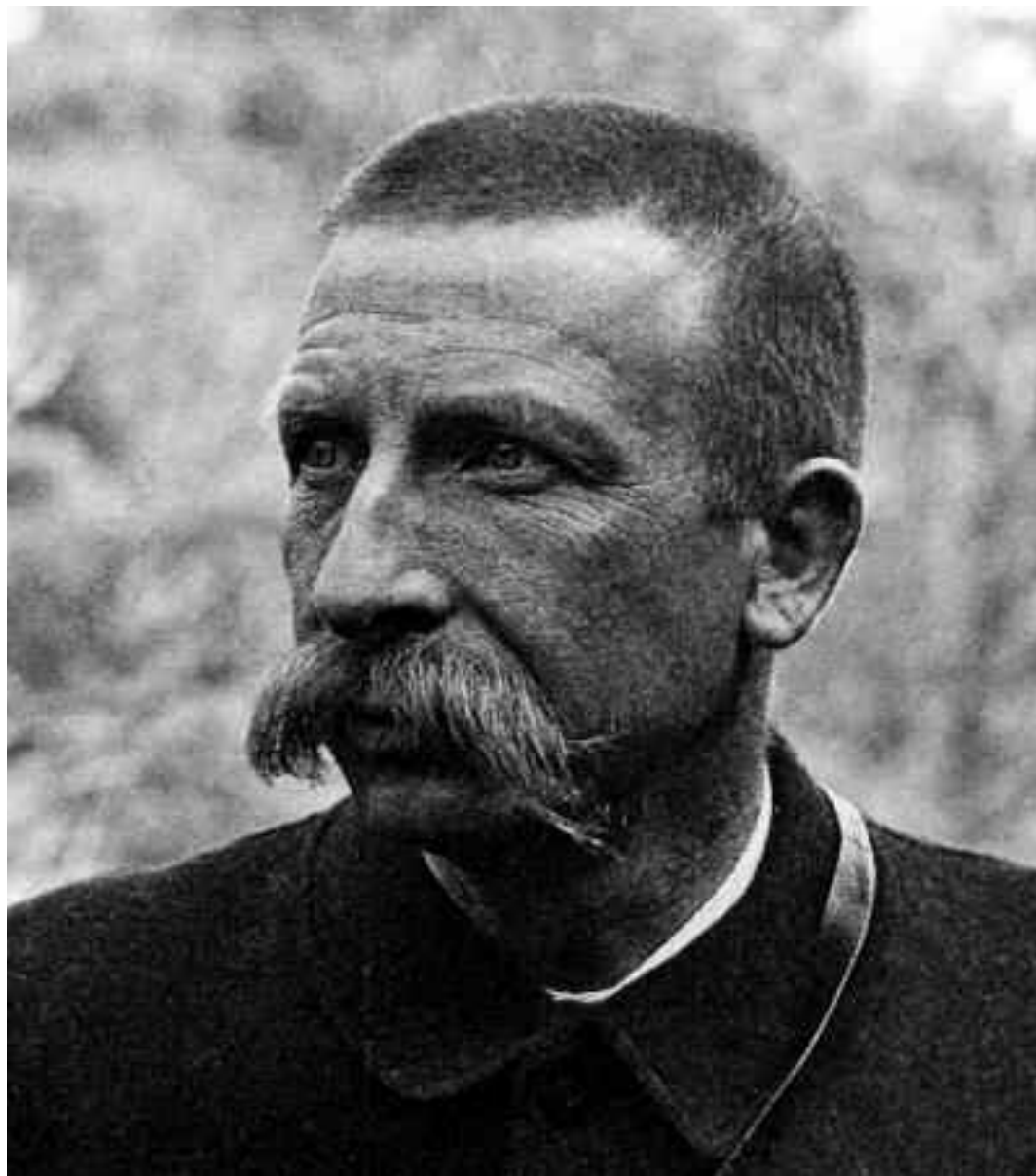
Jac. P. Thijssse. Een biografie. Natuurbeschermers, flaneur en auteur van Verkade-albums. Sietzo Dijkhuizen 2005. De Arbeiderspers, Amsterdam/Antwerpen. ISBN 90 295 1418 3. 299 pp. Prijs €19,95.

Gedurende de afgelopen jubileumperiode, met eeuwfeesten van KNNV, Vogelbescherming Nederland, Natuurmonumenten en het tijdschrift *De Levende Natuur*, heb ik me erover verbaasd dat er tot dusver geen goede biografie was verschenen van Jac. P. Thijssse, de grootste natuurbeschermers en -inspirator van ons land. In de loop van 2004 bleek dat er gelukkig toch zo'n biografie in voorbereiding was. Reikhalzend keek ik dus uit naar het verschijnen ervan. Eindelijk, het is nu geschreven, geweldig dat iemand hier enige jaren eigen tijd voor over heeft gehad. Maar beantwoordt dit boek aan onze verwachtingen?

Het is goed, in een vlotte stijl, geschreven door de journalist Sietzo Dijkhuizen. Er komt een beeld van Thijssse in naar voren dat elders al vaker is beschreven: de wandelaar, de alleenloper, de schoolmeester, de auteur van de Verkade-albums. De biografie is ingedeeld volgens de vier jaargetijden, in de volgorde waarin ook de eerste vier Verkade-albums verschenen. Maar van een biografie over een man als Thijssse had ik toch wel meer verwacht: wat waren zijn motieven, zijn drijfveren, met wie ging hij het gevecht aan en in welke stijl, wat waren zijn teleurstellingen, hoe verwerkte hij die, kortom: de achtergronden, zijn filosofie. Af en toe

wordt wel een tipje van deze sluiers opgelicht, maar veel blijft in het ongewisse. Met de beschikbare archieven, waaronder het prachtige Heimans en Thijssse-archief, zijn veel meer interessante zaken over Thijssse bekend te maken. Bepaalde bronnen waaronder de correspondentie rond de Verkade-albums heeft de auteur vrij uitputtend behandeld, andere zoals bestuursaangelegenheden in op dat moment toonaangevende natuurbeschermingsorganisaties (Vogelbescherming, Natuurmonumenten) met de daarbij behorende disputen over in te nemen standpunten echter bijna niet. Het hoofdstuk over Thijssse als vogelbeschermers en ornitholoog is ronduit teleurstellend. Juist in de boezem van de Nederlandse Ornithologische Unie, toen nog de Nederlandsche Ornithologische Vereniging (NOV), zijn er interessante zaken rond Thijssse gebeurd.

Eén voorbeeld: rond 1910 ging veel energie van belangrijke ornithologen zitten in een discussie tussen de verzamelaars, onder aanvoering van Baron Snouckaert van Schauburg die vanaf de oprichting het voorzitterschap van de NOV had bekleed, en de beschermers, vooral in de persoon van Thijssse. In de bestuursnotulen van de NOV valt te lezen hoe de spanning oploopt: op 5 oktober 1907 doet voorzitter Snouckaert "mededeling van de afwijzende beschikking, ontvangen van den minister van landbouw, nijverheid en handel, op het dezerzijds gegronde request inzake het schieten van vogels voor wetenschappelijke doeleinden, en voegt daaraan toe dat het hem met dat request vooral te doen is geweest om te protesteren tegen het feit dat de bedoelde machtigingen niet meer verleend worden". Thijssse is bij die vergadering afwezig maar heeft het bestuur een brief geschreven "waarin hij de wenschelijkheid bepleit dat de vereniging actief optreedt inzake vogelbescherming en een request aan de regering zal richten om aan te dringen op een zoo spoedig mogelijke behandeling der nieuwe vogelwet". Voorzitter Snouckaert geeft te kennen "dat hij er in geen geval wenscht toe mede te werken vanwege de vereniging een dergelijk adres te verzenden; geschiedt dit toch, dan bedankt hij onmiddellijk als lid". Het bestuurslid Den Houten verklaart "uit goede bron te hebben vernomen, dat het wetsontwerp Vogelwet zeer spoedig in behandeling zal komen, voorts hij het volkomen onnodig acht vanwege de vereniging bij de regering te deze te requesteren. Op grond van een en ander wordt eenparig besloten zich in deze te onthouden

Jac. P. Thijssse (archief Heimand en Thijssse Stichting, Amsterdam).

van inmenging". In diezelfde vergadering worden nog twee zaken tegen de zin van Thijssse besloten, waaronder het niet geven van ondersteuning tot het doen van systematische waarnemingen over vogeltrek op het eiland Texel.

Al eerder bleken Thijssse en Snouckaert fundamenteel van mening te verschillen over beschermingskwesties. Nog voor de oprichting van Natuurmonumenten vroeg Thijssse steun aan de NOV, in de persoon van Snouckaert. Die zag daar helemaal het nut niet van in (brief van 28 november

1904 aan Thijssse). In de jaren daarna wordt de sfeer in het bestuur er niet beter op. Regelmatig worden voorstellen die samenhangen met bescherming van soorten ter zijde gelegd, zoals een voorstel dat Van Houten in de vergadering van 26 mei 1908 naar voren bracht om steun te betuigen aan het door de Vereniging tot Bescherming van Dieren ingediende verzoek aan de Minister van Koloniën betreffende het tegengaan van uitroeiing van bepaalde vogelsoorten, waaronder de paradijsvogel, in de koloniën.

Begin 1911 komt het dan echt tot een *clash*: bij de vergadering van 17 januari is voorzitter Snouckaert "ongesteld". De heer Van Pelt Lechner deelt mee dat door het daarvoor vereiste aantal leden een voorstel bij het bestuur is ingediend om de heer Thijssse tot erelid te benoemen. Dit voorstel wordt met algemene stemmen door het bestuur overgenomen en zal op de eerstkomende jaarvergadering in stemming worden gebracht. Bij de daaropvolgende bestuursvergadering (11 februari 1911) zijn alle leden aanwezig behalve voorzitter Snouckaert. De ondervoorzitter, Buttikofer, heeft een schrijven ontvangen waarin Snouckaert aan het bestuur kennis geeft ontslag te nemen als voorzitter en voor het lidmaatschap te bedanken wegens principiële meningsverschillen met het bestuur. Men betreurt zeer dat Snouckaert in zijn brief (aan bestuurslid De Beaufort) zegt: "Het bestuur heeft mij er letterlijk uit gedrongen", daar zelfs de gedachte eraan bij geen der leden ooit is opgekomen. Toch wordt besloten een brief aan Snouckaert te zenden waarin het bestuur verklaart te willen terugkomen op het besluit Thijssse te benoemen tot erelid en de heer Snouckaert dingend verzoekt om zijn ontslagname ongedaan te maken.

Op de achtergrond wordt geprobeerd de schade te beperken, zoals blijkt uit een brief van 7 februari van Buttikofer aan De Beaufort waarin hij voorstelt om het verzoek tot benoeming van erelid niet door het bestuur over te nemen maar zonder commentaar aan de eerstvolgende algemene vergadering ter beoordeling voor te leggen, en het vermoeden uitspreekt dat de grief bij Snouckaert dieper zit, dat de 'zaak Thijssse' slechts de maat vol heeft gemaakt. In de volgende vergadering, op 28 februari, blijkt uit het schriftelijke antwoord van Snouckaert dat hij bij zijn besluit blijft. Daarom wordt besloten ook de viering van het 10-jarig jubileum af te gelasten. Later in datzelfde jaar wordt Thijssse gevraagd om tot het bestuur toe te treden, wat Thijssse in een brief aan De Beaufort op 2 juli 1911 zegt te willen aanvaarden. Uiteindelijk wordt pas in 1936 het erelidmaatschap aan Thijssse verleend.

Het conflict van Snouckaert met het NOV-bestuur had veel te maken met zijn affiniteit met het verzamelen, het jagen op vogels (Brouwer 1953). Hij stapte uit de NOV en richtte De Club van Nederlandse Vogelkundigen op. De draagwijdte en de ethiek van de vogelbescherming, later vastgelegd in de Vogelwet van 1912, waren de splitspunten in deze afsplitsing (Voous 1995). Het heeft bijna 50 jaar geduurd voordat de standpunten van beide verenigingen toelieten weer tot een fusie te komen.

Thijssse ging dus met zijn voorstellen, waaronder steun voor de Vogelwet, in tegen de zin van voorzitter Snouckaert, volgens Brouwer (1953) in betreffende periode de belangrijkste vogelkundige van ons land. Dit past helemaal niet in het beeld dat Dijkhuizen schetst van Thijssse als persoon van het compromis -een karakterschets die vele keren wordt herhaald. Thijssse blijkt dus als één van de eerste prominente natuurbeschermers de discussie over de jacht te hebben geopend, een onderwerp dat nog decennialang de gemoederen onder vogelbeschermers heeft beziggehouden. Dijkhuizen laat overigens wel zien dat Thijssse eerder zelf iets minder principieel in dit onderwerp stond, bijvoorbeeld toen hij in 1894 voor Artis op Texel verse vogels met het jachtgeweer ging verzamelen. Ook was hij geen uitgesproken tegenstander van het beperken van de stand van de Aalscholver, gegeven de wens hiertoe vanuit de visserij.

Al met al blijft in deze biografie voor mij de hoofdpersoon nog steeds in nevelen gehuld: de opzet via een beschrijving van zijn verschillende levensfasen geeft op onderdelen interessante doorkijkjes en goed beschreven gebeurtenissen, maar de analyse ontbreekt veelal. Als lezer moet je uit de aangedragen feiten en de volgorde van de gebeurtenissen blijkbaar zelf je conclusies trekken over de hoofdpersoon: een opportunist, een bevlogen idealist, een naïeveling of een zeer gewiekt netwerker? De rol van die andere Amsterdamse onderwijzer, Heimans, blijkt heel groot. De denker en de doener vulden elkaar prachtig en heel creatief aan. Deze beschrijving blijkt goed te passen op hetgeen door o.a. Marga Coesèl (1993) in haar biografie over de zoon van Heimans is beschreven. Samen stonden zij aan de basis van een uitgebreid netwerk, waaruit Thijssse uiteindelijk als hoofdpersoon naar voren kwam. Heimans bleef achter; was hier sprake van discriminatie, vanwege zijn Joodse achtergrond?

Aan het eind van zijn leven komt Thijssse terecht in het dieptepunt van de 20^e eeuw: de Tweede Wereldoorlog. Hij gedraagt zich in deze periode op zijn zachtst gezegd hoogst opmerkelijk: hij meldt zich aan bij de *Kulturkammer* en gaat op bezoek bij de duidelijk fascistische burgemeester Zigeler van zijn gemeente Bloemendaal. Het is onwaarschijnlijk dat hij dit uit onwetendheid doet. Probeert hij hiermee zijn steeds kleinere wereld, zijn tuin rond zijn huis en Thijssse's Hof, uit het oorlogsgeweld te redden? Of is het gewoon slimmigheid, om tijd te houden om zich aan zijn belangrijkste levensarbeid te kunnen blijven wijden? Ook op deze vraag wordt geen bevredigend antwoord gege-

ven. Feit is dat de erbarmelijke bezettingstijd en vooral het laatste oorlogsjaar Thijssen de das om hebben gedaan. Gelukkig heeft hij daardoor niet meer de grote naoorlogse ontlustering van het Nederlandse landschap meegemaakt. Zou zijn volgens Dijkhuizen blijmoedige karakter dit hebben kunnen aanzien? - *Frank Saris*

Brouwer, G.A. 1953. Historische gegevens over onze vroegere ornithologen en over de avifauna van Nederland. E.J. Brill, Leiden (ook verschenen in Ardea).

Marga Coesèl, 1993. Zinkvioletjes en zoetwaterwieren. J. Heimans (1889-1978). Natuurstudie en natuurbescherming in Nederland. Proefschrift, Universiteit van Amsterdam.

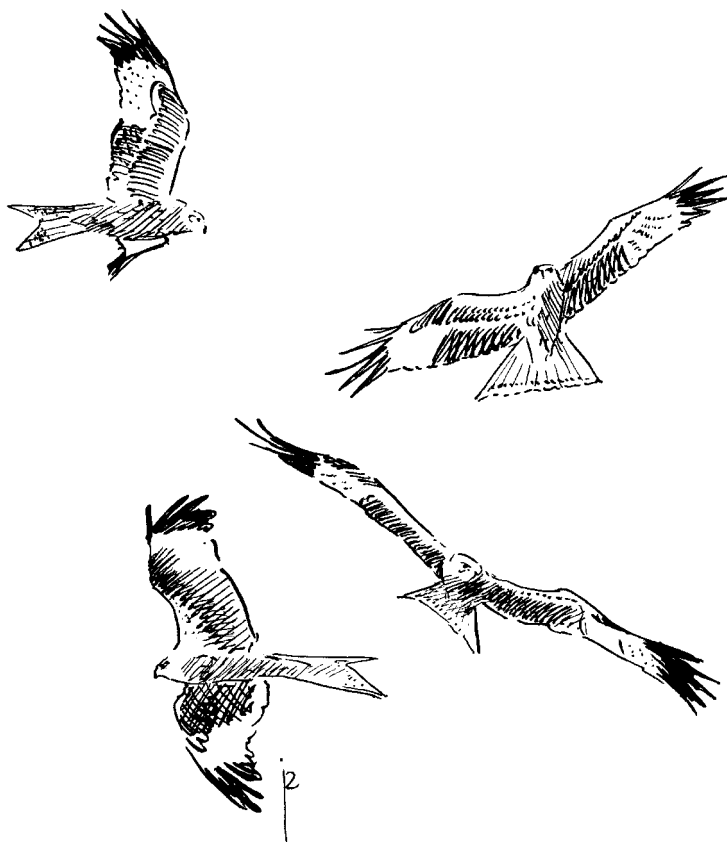
The speciation & biogeography of birds. Ian Newton 2004. Academic Press, London. ISBN 0 12 517375 X. 668 pp. Prijs: €74,95.

Je hoeft geen echte *twitcher* te zijn om geïnteresseerd te zijn in de ontwikkelingen en discussies op taxonomisch gebied over soortindelingen en de daar vaak op vooruitlopende ontwikkelingen op het gebied van veld determinatie. Wanneer je als arge-loze *Limosa*-lezer geen oog houdt op *Dutch Birding*, websites of internationale tijdschriften waarin mededelingen en artikelen verschijnen over taxonomische vernieuwingen, kun je voor verrassingen komen te staan als je een nieuwe vogelgids of avifauna koopt en je zelfs geconfronteerd wordt met nieuwe soortvolgordes. De vele veranderingen van de laatste jaren deden bij mij meer en meer de behoefte ontstaan aan een naslagwerk over het waarom achter al die taxonomische vernieuwingen. Een boek waarin bijvoorbeeld informatie te vinden is over welke criteria nu precies worden gebruikt om tot nieuwe classificaties te komen, welke DNA-technieken daarbij worden gebruikt, maar waarin vooral een up-to-date overzicht is te vinden van de biologische achtergrond die ten grondslag ligt aan de variatie in soorten en ondersoorten bij vogels. Nu is het boek verschenen dat hieraan voldoet. Het is meer dan waard om het hier onder de aandacht te brengen, onderstreept door het feit dat het door *British Birds* is uitgeroepen tot "*best bird book of 2004*".

Het boek van Ian Newton begint logischerwijs met een overzicht van soortdefinities, classificatiesystemen (fylogenetisch versus biologisch soortconcept) en de verschillende soortvormingsprocessen. Het grootste deel van het boek gaat over soortvormingsprocessen op grote ruimte en tijdschalen, waarbij de grote hoeveelheid aan kennis

(gebaseerd op een gedegen overzicht van de wetenschappelijke literatuur) door een zeer geslaagde keuze van hoofdstukonderwerpen voor het voetlicht wordt gebracht. Een eye-opener is het hoofdstuk over grootschalige verspreidingspatronen per continent, waarbij voor ieder gebied de unieke ontstaansgeschiedenis en de daaraan gerelateerde vormingsprocessen van soorten worden besproken. Met name voor de Westeuropese vogelaar laat het boek zien hoe groot de invloed is van de ijstijden op huidige verspreidings- en trekpatronen, en dat bij een groot aantal soorten nog sprake is van een pril soortvormingsproces waarbij door hybridisatie nog alle ontwikkelingen mogelijk zijn (zoals bijvoorbeeld bij de witte en blauwe Sneeuwganzen in Noord Amerika die na 1920 weer zijn gaan mengen). Vanzelfsprekend komen de soortvormingsprocessen op eilanden met voorbeelden over heel de wereld aan bod. De verschillende hoofdstukken zijn zo geschreven dat ze geïsoleerd gelezen kunnen worden, waarbij een schat aan aansprekende voorbeelden de revue passeert, met bijvoorbeeld verklaringen voor de verspreidingspatronen van Wespendif en Aziatische Wespendif, het Grauwe Fitis-complex, overeenkomsten en verschillen in soortgemeenschappen tussen de Oude en de Nieuwe Wereld, de soortenrijkdom van alkachtigen in het Verre Oosten vergeleken met de paar soorten in ons Atlantisch gebied (zeevogels worden in een apart hoofdstuk besproken), de verschillen in avifauna tussen oostelijk en westelijk Noord-Amerika, de verbrokkelde verspreidingspatronen van Goudhaantje en Sneeuwvink, uitbreidingspatronen van soorten als Buidelmee, Struikrietzanger, Dwerggors, Fuut, Kievit en Vink etcetera.

Dat het boek in het Engels is, zal mogelijk voor een deel van de geïnteresseerde vogelaars een belemmering zijn. Een nadeel is ook dat het nogal studieboekkerig overkomt, maar eenmaal aan het lezen geslagen, is dat snel vergeten door de combinatie van een vlotte schrijfstijl en een stroom aan interessante informatie, die veelal toegankelijk is samengevat in de vele figuren en tabellen. Met de verwachting dat met het voortschrijdend onderzoek waarschijnlijk nog veel zal veranderen met betrekking tot taxonomische indelingen van vogels, niet alleen ten aanzien van het aantal te onderscheiden soorten, maar zeker wat betreft indelingen in genera en families, biedt dit boek een helder overzicht in de huidige tijd van vele veranderingen en nieuwe inzichten. Tegenwoordig is het mogelijk om vele variëteiten in het veld te herkennen die vroeger bij wijze van spreken nog niet eens

als ondersoort werden beschouwd. Gezien zijn toch wel duidelijke betoog voor het biologisch soortbegrip, zou het zou me niets verbazen als Ian Newton dit boek mede heeft geschreven in reactie op de recente tendens in de vogeltaxonomie om soorten te 'splitten' volgens het fylogenetisch soortbegrip, wat in ieder geval voor mij als gewone vogelaar een achterliggende reden was om dit boek te willen lezen. Het hanteren van soorten of ondersoorten om populaties vogels met overeenkomstige kenmerken in te delen verwordt bij lezing van dit boek teruggebracht tot een relatief definitieospel ("changing from one species concept to another does not remove problems; it merely moves the boundaries between species, and alters the taxonomic decisions that emerge as problematic"), maar wel een met consequenties; voor vogelaars die soorten willen scoren, voor natuurbeschermers die ze willen beschermen en voor wetenschappers die ze onderzoeken. Hoewel de tendens op dit moment is dat er meer en meer soorten worden onderscheiden, brengt dit boek ook duidelijk het pijnlijke, en moeilijk te relativeren feit voor het voetlicht dat steeds meer soorten en/of

ondersoorten uitsterven door de almaar toenemende invloed van de mens op de natuurlijke omgeving, en dat is onafhankelijk van welk soortbegrip wordt gehanteerd.

Overigens is recent in *British Birds* een artikel verschenen dat in gecomprimeerde vorm ook informatie geeft over hoe het zit met *splitten*, DNA et cetera: N. Maclean *et al.* 2005. *Taxonomy for birders: a beginner's guide to DNA and species problems*. *British Birds* 98: 512-537. - Martin Poot

Rot- und Schwarzmilan. Flexible Jäger mit Hang zur Geselligkeit. J. Walz 2005. Aula-Verlag, Wiebelsheim. ISBN 3-89104-644-8. 150 pp. Prijs €19,90.

Aan alles is te merken dat de schrijver zijn leven met de Rode en Zwarte Wouwen deelt en veel facetten van de biologie zelf heeft onderzocht. Dit heeft geleid tot een mengeling van goed gekozen anekdotes en details en een overzichtelijke weergave van de biologie van beide soorten. Vooral de informatie over individueel gevolgde vogels en pa-

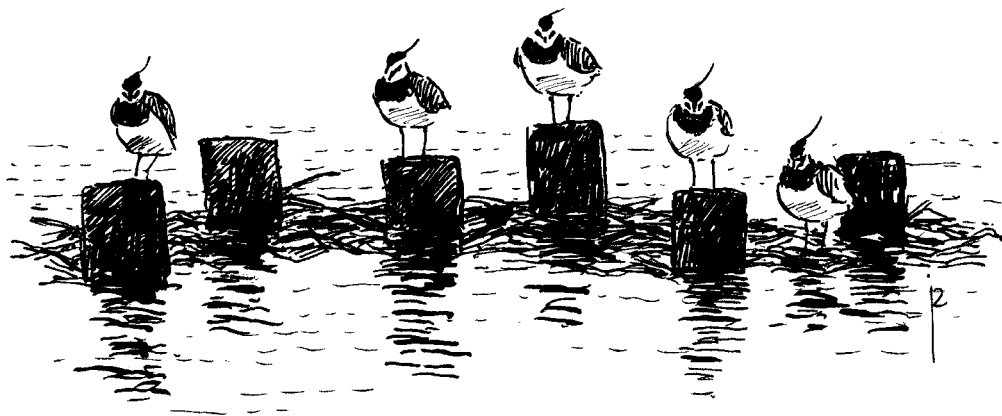
ren voegt toe aan wat er tot dusver te vinden was in de populair-wetenschappelijke wouwenliteratuur.

Achtereenvolgens worden taxonomie en kenmerken, verspreiding, habitatgebruik, voedsel生态, trek, broedbiologie, aantalveranderingen en bedreigingen uitvoerig beschreven. In de opzet van het boek worden Rode- en Zwarte Wouw min of meer synchroon behandeld. Er bestaat dus geen duidelijke tweedeling. Deze opzet is soms even licht verwarrend, maar dat weegt niet op tegen het voordeel van het contrast, waardoor niches en eigenschappen van beide soorten beter uit de verf komen. Veel informatie is actueel en wordt vooral gegeven in tekstvorm, soms in grafieken en (leuk) gedetailleerde kaartjes. Tabellen zijn schaars en er wordt nagenoeg niet ingegaan op methodologie, maar deze zaken zijn uiteraard terug te vinden in de niet alleen Duits- maar ook vele Engelstalige bronnen waarnaar wordt verwezen. De foto's zijn illustratief maar hadden in het algemeen wel wat groter mogen worden afgedrukt. Al met al vormt dit boekje een goede samenballing van wat er tot op heden over Rode- en Zwarte Wouwen bekend is. – *Willem van Manen*

Rode Lijst van de Nederlandse broedvogels. R. van Beusekom, P. Huigen, F. Hustings, K. de Pater & J. Thissen (redactie) 2005. Tirion Uitgevers B.V., Baarn, i.s.m. Vogelbescherming Nederland en Sovon Vogelonderzoek Nederland. 125 pp. ISBN 90-5210-598-7, harde kaft.

In november 2004 verscheen de derde *Rode Lijst van Nederlandse broedvogels*, die elke 10 jaar door Vogelbescherming in samenwerking met Sovon gepubliceerd wordt. In het boek dat naar aanleiding van deze lijst verscheen worden de in Nederland broedende vogelsoorten beschreven die zeldzaam zijn of in aantal achteruit gaan. In de inleiding wordt uitgelegd dat de Rode Lijst een draaiboek voor het Nederlandse natuurbeschermer is (zou moeten zijn?), waarin de bedreigde broedvogels aangeven waar de grootste klappen vallen en waar beschermingsmaatregelen nodig zijn. Het boek geeft de (mogelijke) oorzaken van de negatieve ontwikkelingen uitgebreid weer en er worden maatregelen in voorgesteld om de Rode Lijstsoorten van hun bedreigde status af te helpen.

Het boek is opgedeeld in drie hoofdstukken. In het eerste hoofdstuk wordt uitgelegd welke criteria gebruikt worden om een vogelsoort op de Rode Lijst te plaatsen en hoe de indeling van soorten in de categorieën van 'gevoelig' tot 'ernstig bedreigd' tot stand komt. Van de 182 regelmatige Nederlandse broedvogels staan er maar liefst 78 (43%) op de Rode Lijst, waarvan 8 soorten als broedvogel in Nederland zijn uitgestorven, 12 soorten ernstig bedreigd, 12 bedreigd, 20 kwetsbaar en 26 gevoelig. Vergeleken met de vorige Rode Lijst uit 1994 valt op dat de lijst langer is geworden (van 57 naar 78 soorten) maar dat de gemiddelde mate van bedreiging minder zwaar is. Het lijkt er met deze Rode Lijst in ieder geval niet op dat de Nederlandse natuurbescherming tevreden achterover kan leunen.

Drie in Nederland in het agrarisch landschap broedende soorten (Kievit, Patrijs en Grutto) komen ook voor op de Europese Rode Lijst van broedvogels. Het feit dat bovendien veel soorten van het open agrarisch gebied als nieuwkomer op de Nederlandse Rode Lijst terecht zijn gekomen geeft aan dat de achteruitgang van vogelsoorten in het agrarisch gebied, dat maar liefst 70% van de ruimte in Nederland beslaat, het meest verontrustend is.

Het tweede hoofdstuk neemt de meeste pagina's in beslag en bevat de meest interessante informatie. In dit hoofdstuk worden uitgebreid de leefgebieden van de Nederlandse broedvogels beschreven, opgesplitst in achtereenvolgens agrarisch landschap, bos, heide, hoogveen en zandverstuiving, kust en duin, moeras, en stad en dorp. De veranderingen in deze landschappen en de gevolgen hiervan voor verschillende vogelsoorten worden gedetailleerd en op een erg leesbare manier beschreven. Dit hoofdstuk is met duidelijke kopjes onderverdeeld en de foto's werken verhelderend bij de beschrijvingen van de verschillende landschapstypen. Vrolijk word je echter niet van dit hoofdstuk! De problemen waar de verschillende landschappen mee kampen zijn legio en omvangrijk. Zo eindigt de beschrijving van agrarisch Hoog-Nederland met: "*Voordat er reden is om optimistisch te zijn over de toekomst van Rode Lijstsoorten in agrarisch Hoog-Nederland, moet er nog heel wat gebeuren*". Voor elk leefgebied worden dan ook concrete maatregelen beschreven voor een herstel van het landschap met daarin de kenmerkende vogelsoorten. Het is dringend tijd dat daar werk van wordt gemaakt.

In het derde hoofdstuk worden van alle 78 Rode Lijstsoorten apart de status als Nederlandse broedvogel, de aantallen en trends en mogelijke beschermingsmaatregelen besproken. Deze beschrijving neemt per soort een halve pagina in beslag, waarvan weer éénderde door een foto van de betreffende soort. Dit laatste hoofdstuk is waarschijnlijk informatief voor politici of terreinbeheerders met weinig kennis van vogels, voor de gemiddelde vogelaar bevat dit hoofdstuk weinig nieuwe informatie die bovendien uitgebreider in broedvogelatlassen en avifauna's is terug te vinden. De lay-out van dit hoofdstuk is met de roze en lichtgroene koppen en foto's met afgeronde hoeken nogal oubollig.

Voor wie is de Rode Lijst bedoeld? "Onmisbaar voor iedereen die geïnteresseerd is in vogels en natuurbescherming" staat achterop de omslag. De uitleg in de inleiding waarin Vogelbescherming

stelt dat natuurbescherming goed samen kan gaan met economie en veiligheid ("Het is geen *of*, *of* maar *en*, *en*") doet echter vermoeden dat de auteurs zich vooral richten op beleidsmakers en terreinbeheerders. Het is echter de vraag of de ingrijpende, maar urgente, maatregelen voor natuurherstel die in hoofdstuk 2 worden voorgesteld daadwerkelijk altijd met economische ontwikkeling te combineren zijn. Waarom zou natuur bovendien niet eens een keer voorrang mogen krijgen?

Het is jammer dat er, ondanks een uitgebreide lijst met geraadpleegde literatuur, in de tekst geen verwijzingen naar deze literatuur staan. Dit maakt het voor geïnteresseerde lezers moeilijk om zich verder te verdiepen in bepaalde zaken. Van de 165 geciteerde bronnen betreft het in 62 gevallen (38%) een, doorgaans slecht toegankelijk, onderzoeksrapport. Dit maakt het beoordelen van de informatie in de Rode Lijst lastig. In dat opzicht is bijvoorbeeld de uitgebreide aanbeveling in het boek om mozaïekbeheer (gefaseerd maaien van weilanden) toe te passen om weidevogels te beschermen opvallend. De effectiviteit van dit maaibeheer werd toen de Rode Lijst werd gepubliceerd namelijk nog wetenschappelijk onderzocht in het kader van 'Nederland-Gruttoland', in opdracht van o.a. Vogelbescherming.

Ondanks deze bezwaren valt er genoeg nuttige informatie uit het boek te halen dat ons er dringend aan herinnert hoe slordig we met ons landschap omspringen. Het zou verplichte kost moeten zijn voor beleidsmakers en terreinbeheerders. - *Jeroen Reneerkens*

Birdpix.nl. De beste foto's van 2004. Daan Schoonhoven (red.) 2005. Flevodruk, Harderwijk. ISBN 9-077204-180310. 120 p., harde kaft. Prijs €39,90.

Birdpix.nl is een website waar professionele en amateurfotografen vogelfoto's plaatsen, beoordelen en met elkaar bediscussiëren. Sinds de oprichting ervan, medio 2003, is de website razend populair. Het aantal bezoekers en dagelijks geplaatste foto's stijgt nog steeds met de dag. Momenteel zijn er bijna 1800 geregistreerde bezoekers die in totaal meer dan 26 000 foto's op de website hebben geplaatst. Met een zoekmachine en een handige indeling in albums kan er makkelijk gezocht worden op bijvoorbeeld soortnamen of fotografen. De website is erg interactief. Een legertje doorgewinterde vogelfotografen die de website regelmatig bezoeken, geeft goede tips over (vogel)fotografie

en maken bovendien door birdpix.nl georganiseerde fotocompetities, cursussen fotobewerking en vogelfotografieën mogelijk.

De beheerders van birdpix.nl hebben de mooiste foto's uit 2004 gebundeld en in boekvorm uitgebracht. De opbrengst komt ten goede aan het onderhoud van de website. Het boek bevat bijna 70 foto's van 30 fotografen, met een goede mix van zeldzame, schaarse en algemene vogelsoorten en enkele zoogdieren en insecten. De foto's komen, op een paar elders in Europa genomen foto's na, allemaal uit Nederland en België en zijn, de vier jaargetijden volgend, logisch ingedeeld.

Ik moest mijn wenkbrauwen even fronsen toen ik achterop het omslag las dat het boek onder andere bedoeld is om "de veelkleurigheid van de schepping te tonen". De foto's zijn echter een genot om naar te kijken en blinken uit in scherpheid, sfeer, kleurstelling en compositie. Vergeleken met de foto's genomen met (digitale) spiegelreflexcamera's zijn de paar beelden die met behulp van 'digiscopie' (fotograferen door een telescoop) tot stand zijn gekomen soms net iets van mindere kwaliteit. Doordat vogelportretten (bijvoorbeeld close-up van een Morinelplevier) worden afgewisseld met vogels in het landschap (laag over de begroeiing vliegende Velduil) en actiefoto's (een op

visaas duikende Zeearend) is het een erg gevarieerd fotoboek geworden. Mijn persoonlijke favorieten zijn de zingende Winterkoning van Arie Ouwkerk, de vechtende Scholeksters van Wim Wilmers, de spetterende Gaai van Arie van den Hout en de haarscherpe vluchtfoto van een Gierzwaluw van Ran Schols. Door de zorgvuldige selectie van foto's is het kiezen van de mooiste echter geen eenvoudige opgave.

De foto's zijn voorzien van een korte informatieve tekst over de totstandkoming van de afbeeldingen. Leuk en prettig leesbaar zijn ook de biografieën achterin het boek die je kennis laten maken met de makers van de foto's. Het gebruik van hoogwaardig glanzend zwart papier met witte tekst en de harde kaft geven het boek een chique uiterlijk. Het enige puntje van kritiek is de felroze binnenkaft die me gauw deed doorbladeren naar de veel prettiger gekleurde foto's. En het zijn die schitterende vogelfoto's die ik iedereen van harte kan aanbevelen! Het zal gezien het grote aantal in 2005 op www.birdpix.nl geplaatste mooie vogelplaten geen sinecure worden een selectie te maken voor het volgende jaarboek; ik hoop dat het birdpix-team hier voldoende subsidie voor vindt zodat het nog dikker kan worden dan het jaarboek 2004. - *Jeroen Reneerkens*